

LBRIS

We know
books

OLGA CATARAGA

EXPERTIZA JUDICIARĂ

Cuprins

Mulțumiri	5
Lista abrevierilor	11
Lista imaginilor (figurilor).....	13
Lista tabelelor	14
Introducere	15
Capitolul 1. Noțiuni teoretice introductive	33
1.1. Definiția problemei. Ce sunt expertizele.	33
1.2. Diferența dintre expertizele judiciare și alte tipuri de expertize	38
1.2.1. Legătura cu procesul judiciar	43
1.2.2. Subiecții.	44
1.3. Caracteristicile personalității expertului judiciar	51
1.3.1. Trăsături social-dependente	51
1.3.2. Cu referire la cunoștințe, deprinderi, abilități și obișnuințe.....	53
1.3.3. Particularitățile individuale ale persoanei expertului.....	62
1.3.4. Particularitățile psihologice	62
Concluzii la capitolul 1	65
Capitolul 2. Sisteme și structuri de expertize judiciare.....	68
2.1. Priviri asupra organizării activității de expertiză judiciară din mai multe state	68
2.1.1. Principalele abordări ale instituției de expertiză judiciară în lume.	68
2.1.2. Raționamente asupra orientărilor în activitatea de expertiză judiciară în țările europene	79
2.2. Asemănări și deosebiri în organizarea activității de expertiză. Instituții publice și private de expertiză judiciară.	85
2.3. Raționamente cu referire la reglementarea activității experților judiciari. Experți privați vs experți oficiali (publici)	96
2.3.1. Expertiza criminalistică. Reglementare în Codul de procedură penală și Codul de procedură civilă:.....	98
2.3.2. Compatibilitatea prevederilor OG 75/2000 cu dispozițiile Constituției și cu dispozițiile convențiilor și tratatelor internaționale la care România este parte	100

2.3.3. Expertul criminalist - repere pentru o posibilă modificare legislativă și instituțională	103
Concluzii la capitolul 2	114
Capitolul 3. Pregătirea și dispunerea expertizelor judiciare	116
3.1. Aspecte teoretice și de procedură (în comparație).....	116
3.1.1 Generalități	116
3.1.2. Etapa de pregătire și dispunere a expertizei judiciare	117
3.1.3. Etapa de efectuare a expertizei judiciare	120
3.1.4. Etapa finală de efectuare a expertizei judiciare	122
3.1.5. Module de interacțiune a ordonatorilor cu expertul judiciar în procesul de dispunere și efectuare a expertizei judiciare.....	124
3.2. Aspecte practice din diferite state.....	128
3.2.1. Analize și constatări din practica de expertiză judiciară	128
3.2.2. Soluții.....	135
3.3. Materiale în litigiu supuse examinării și materiale pentru comparație ...	139
3.3.1. Clasificarea obiectelor expertizei	139
3.3.2. Clasificarea materialului de referință.....	140
3.3.3. Criteriile de valabilitate a materialului comparativ	140
3.3.4. Materia, obiectul și sarcinile expertizei judiciare	142
Concluzii la capitolul 3	155
Capitolul 4. Activitatea de expertiză propriu-zisă. Concluziile expertului judiciar	157
4.1. Activitatea de examinare	157
4.1.1. Metodologia procesului de examinare de expertiză	157
4.1.2. Priviri asupra structurii procesului de examinare de expertiză.....	162
4.1.3. Module de cercetare în expertiza judiciară.....	164
4.1.4. Etapele procesului de efectuare a expertizei și sarcinile expertului	166
4.2. Cerințe față de formularea concluziilor	172
4.2.1. Generalități	172
4.2.2. Raționamente cu privire la principiile de formulare a concluziilor expertului judiciar.....	175
4.2.3. Priviri asupra tipologiei concluziilor expertului	178
4.3. Întocmirea raportului de expertiză judiciară.....	188
4.3.1. Importanța raportului de expertiză judiciară.....	188
4.3.2. Cerințele de întocmire a raportului de expertiză judiciară.....	194

4.4. Aprecierea raportului de expertiză judiciară.....	201
4.4.1. Generalități.....	201
Capitolul 5. Tipuri de expertiză judiciară. Metodologie și problematică...	214
5.1. Criterii de clasificare a expertizelor judiciare.....	214
5.1.1. Despre criteriile de clasificare ale expertizelor judiciare.....	214
5.1.2. Despre clasele expertizelor judiciare	214
5.1.3. Problematika clasificării expertizelor judiciare	217
5.2. Metodologie și metodică în expertiza judiciară	232
5.2.1. Problematika noțiunilor.....	232
5.2.2. Particularitățile metodicilor de efectuare a expertizelor	234
5.2.3. Clasificarea metodicilor de expertiză	236
5.3. Problematika expertizelor judiciare	238
5.3.1. Situația actuală referitor la asigurarea activității de expertiză judiciară cu suport metodic-științific	238
5.3.2. Dezvoltarea tipurilor noi de expertize judiciare	239
5.3.3. Corelația expertului judiciar și experților în alte domenii de activitate umană	240
5.3.4. Aspectele acreditării domeniului de expertiză judiciară	244
Concluzii	249
Bibliografie	259

CAPITOLUL 1

NOȚIUNI TEORETICE INTRODUCTIVE

1.1. Definiția problemei. Ce sunt expertizele.

Foarte frecvent, în literatura de specialitate și în viața cotidiană se operează cu termenul de „expertiză”. Termenul este folosit adesea în legătură cu ceva necunoscut, necesar de clarificat, complicat ori neclar științific și, de fiecare dată, se percepe ca o activitate care, obligatoriu, va soluționa problema și va da un răspuns exact și incontestabil.

Pare ciudat, dar imaginea pe care o are expertiza, chiar și în zilele noastre, este similară științelor oculte, ordonatorii așteptând „minuni” de la experți, inclusiv în situațiile când nici nu prezintă obiecte spre examinare, iar lucrătorii serviciilor speciale, de multe ori, utilizează acest termen în calitate de „sperietoare”, pentru a obține mărturii.

De câte ori termenul „expertiză” este folosit corect, de atâtea ori se operează cu el și greșit. Dacă în literatura de specialitate termenul este tratat în corespondență exactă cu sensul adevărat (deși, regretabil, și aici sunt probleme), în practica uzuală acest lucru se întâmplă destul de rar.

Considerăm că înțelegerea și, în consecință, operarea corectă cu acest termen este foarte importantă atât pentru actorii sectorului justiției, cât și pentru alte pături profesionale, în sens conceptual și aplicativ.

În practica de toate zilele, întâlnim activități numite „expertize” care nu întrunesc în sine, nici pe departe, calități proprii expertizelor, dar care sunt percepute și aplicate (spre regretul nostru), deseori, anume în acest sens. Problema istoricului noțiunii de „expertiza” și etimologiei acestui cuvânt o vom aborda referindu-ne, în special, la datele informative ce par mai semnificative în anumite state ale lumii, în special în cele europene și respectiv, la cele din principalele dicționare.

Opinia general acceptată a provenienței termenului de „expertiză” este derivarea acestuia din latinescul *experior* (a încerca, a proba) și/sau *expertus*¹⁶ (experimentat, competent) și are semnificația de cercetare a unei probleme de către o persoană competentă. Din această opinie rezultă două concluzii, anume că expertiza este o cercetare și că această cercetare este făcută de către o persoană

---

¹⁶ S. Alămoreanu, *op. cit.*, 2013, p. 2.

competentă. Caracteristicile date ale activității de expertiză - de cercetare anume efectuată de o persoană competentă - sunt recunoscute ca proprietăți esențiale ale acestui termen de „expertiză”. Vedem că, departe de cerințele față de o expertiză, numele respectiv (expertiză) este atribuit multor activități și, în consecință, avem situații confuze atât pe segment științific criminalistic și expertologic cât și juridic (procesual).

Cu referire la noțiunea de „expertiză judiciară”, considerăm necesar a menționa că alături de caracteristicile menționate mai sus, „expertizei” îi sunt proprii alte câteva trăsături importante care reies din explicația enciclopedică a celei de „expert judiciar” (lat. *expertus*) - persoana ce posedă cunoștințe de specialitate într-un domeniu al artei, științei sau tehnicii, desemnată de organul judiciar, conform legii, pentru a lămuri anumite stări sau împrejurări de fapt necesare aflării adevărului¹⁷. Acestea (caracteristicile) vor fi deduse mai jos, nu înainte însă de a ne opri asupra definirii noțiunii de „expertiză judiciară” în mai multe surse procesuale și științifice, în sensul dat.

Spre exemplu, în literatura criminalistică, expertiza judiciară a fost definită ca „(...) activitate de cercetare științifică a urmelor și altor mijloace materiale de probă în scopul identificării persoanelor, animalelor, plantelor, obiectelor, substanțelor și fenomenelor, al determinării anumitor însușiri ori schimbări intervenite în conținutul, structura, forma ori aspectul lor”¹⁸.

Definițiile enciclopedice rusești, de exemplu, enunță expertiza judiciară ca o „clasă de cercetări efectuate în conformitate cu legea procesual-penală sau procesual-civilă, de către o persoană care posedă cunoștințe speciale în știință, tehnică, meșteșugărit în scopul stabilirii circumstanțelor (datelor faptice) cu importanță pentru cauză”¹⁹, sau „ (...) o acțiune procesuală care constă din efectuarea cercetărilor de către expert asupra întrebărilor, soluționarea cărora necesită cunoștințe speciale în domeniile științei, tehnicii sau meșteșugăritului și care sunt înaintate expertului de către instanță, organul de investigații, anchetator sau procuror, cu scopul stabilirii circumstanțelor ce urmează a fi dovedite în cauza concretă”²⁰.

Într-un fel sau altul, toate izvoarele, inclusiv cele procesuale, definesc expertiza judiciară ca mijlocul de probă prin care, în baza unei cercetări metodice,

¹⁷ N. Dan, I. Angheliescu ș. a., *op. cit.*, p. 67.

¹⁸ S. Alămoreanu, *Introducere în studiul criminalisticii. Note de curs*, Ed. Risoprint, Cluj-Napoca, 2017, p. 33.

¹⁹ <https://ru.wikipedia.org>, accesat la 15 mai 2019.

²⁰ I. N. Sorocoteaghin, D. A. Sorocoteaghina, *Sudebnaia expertiza. Uchebnic i practicum*, Izdanie Iurait, Moscva, 2016, p. 31.

folosind procedee științifice, expertul aduce la cunoștința **organului care l-a numit** concluzii motivate științific cu privire la faptele pentru a **căror** elucidare sunt necesare cunoștințe specializate (sau speciale). În legătură cu aceasta, reiese că cercetările pe care le efectuează expertul judiciar, precum și **raportarea rezultatelor** (raportul de expertiză) sunt „ghidate” nu numai științific, dar și procesual.

Dezvoltând opinia expusă, deducem celelalte trăsături specifice expertizei judiciare, trăsături pe care le-am promis mai sus:

1. Cercetările se fac doar în cazul când în procesul judiciar apar probleme care nu pot fi soluționate altfel decât prin aplicarea cunoștințelor speciale (specializate), după ce organul judiciar emite act ordonator de dispunere a expertizei judiciare;

2. Cercetările sunt făcute numai asupra obiectelor aflate în legătură cu cauza investigată, indicate în actul ordonator;

3. Modul de acțiune și responsabilitățile expertului judiciar în procesul efectuării expertizei judiciare este reglementat atât procesual, cât și metodic;

4. Mersul examinărilor, rezultatele obținute și concluziile formulate în baza lor la întrebările expuse în actul ordonator, sunt raportate ordonatorului (doar ordonatorului) printr-un act, structura și conținutul căruia se reglementează strict de către legea procesuală.

În spațiul românesc, problemele teoretice și practice ale expertizei judiciare nu sunt expuse în studii științifice. O atenție deosebită este dată expertizei **criminalistice**, ale cărei aspecte științifice sunt tratate în compartimentul de **tehnică criminalistică**. Vom aminti lucrările lui S. Alămorenau, care discută teorie și **practică** în mai multe articole publicate în România, Italia, Polonia, Belarus, Ucraina, Armenia și note de curs extinse, ca și unele îndrumare de expertiză publicate de INEC.

În Moldova, Gheorghe Golubenco, conferențiar universitar doctor și doctorandul Ovidiu Neicuțescu și-au prezentat rezultatele într-un articol, „Considerații privind formarea domeniului științific al expertizei judiciare în România și Republica Moldova”, făcând o analiză detaliată a lucrărilor savanților români în acest sens, dar și a programelor de studiu de la instituțiile superioare de învățământ de profil din România. Studiul „(...)” denotă că, în spațiul românesc, expertiza judiciară nu este privită ca ramură distinctă a cunoașterii științifice, așa cum este abordat acest domeniu al activității practice de expertiză în universul juridic al Republicii Moldova și al altor țări din spațiul exsovietic. Aici, expertiza judiciară prezintă, la ora actuală, o direcție științifică de sine stătătoare și nu o parte a

criminalisticii, așa cum a existat în perioada anterioară.”²¹ Nu ne raliem acestei opinii integral, ci precizăm că, în opinia noastră, expertiza criminalistică e parte a domeniului criminalisticii având, însă, un caracter multidisciplinar, cerând o abordare complexă și distinctă.

Am ales să examinăm problema dată prin prisma ambelor puncte de vedere:

- când expertiza criminalistică se dezvoltă în cadrul studiului tehnicii criminalistice;

- când expertiza judiciară, care include expertiza criminalistică, apare ca știință separată din aceeași tehnică criminalistică, dar cuprinde toate specialitățile de expertiză judiciară moderne.

Vom opera cu termenul de „teoria expertizei judiciare”²² sau „expertologie”²³ - știință derivată din compartimentul tehnicii criminalistice și devenită știință independentă în anii 60 ai sec. XX. Specialiștii în drept penal definesc, deseori, știința dată astfel: „Denumită uneori „teoria generală a expertizei judiciare”, alteleori „expertologie”, această disciplină oferă posibilități de a tipiza situațiile de expertiză, sarcinile și instrumentarul expertului judiciar, denotă tipicul ce este caracteristic pentru orice gen și situație de expertiză sau caz de aplicare a cunoștințelor de specialitate în combaterea criminalității”²⁴.

Dezvoltarea expertologiei începe în a doua jumătate a anilor 70 ai sec. XX cu un studiu monografic în care se argumenta necesitatea creării unei teorii consacrate special expertizei judiciare: „(...) studiază legitățile, metodologia și procesul de formare și dezvoltare a fundamentelor diverselor genuri de expertize judiciare în scopul stabilirii principiilor pe care se bazează, a legăturilor structurale dintre ele (...)”²⁵.

În condițiile actuale, când expertiza criminalistică - destinată, cândva, examinării probelor materiale în scopul descoperii crimelor - se extinde cu mare viteză și pătrunde în toate sferile procesului judiciar, observăm necesitatea definirii științifice

²¹ Gh. Golubenco, Ov. Neicuțescu, *Considerații privind formarea domeniului științific al expertizei judiciare în România și Republica Moldova* pe https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/80-91_4.pdf, (accesat la 19.06.2021 și ulterior).

²² T. V. Averianova, *Sudebnaia expertiza Curs obșei teorii*, Izdatelistvo Norma, Moscva, 2006, p. 34.

²³ A. Vinberg, N. Malahovskaia, *Sudebnaia expertologia. Ucebnoe posobie*, Izdatelistvo Visșei școlî MVD SSSR, Volgograd, 1978, cap. 1. p. 29.

²⁴ E. Rosinskaia, *Poniatie i structura sudebnoi expertologii Lecția*, Universitet Ministerstva vnutrennih del S. Peterburg, 16 mai 2019.

²⁵ V. Bolișaiia *sovietscaia enciclopedia*, Tretie Izdanie Moscva, 1978. vol. 30., p. 8.

a noțiunilor aplicabile în toate specialitățile de expertiză judiciară, nu numai în cea criminalistică:

1. Definirea noțiunilor de „expertiză criminalistică” și „expertiză judiciară”, „examinare de specialitate”, „expert criminalist”, „expert tehnic”, „expert judiciar”, „specialist”;
2. Teoria despre obiectele expertizei;
3. Teoria despre subiecții expertizei judiciare;
4. Sarcinile expertizei judiciare;
5. Metodologia generală de efectuare a expertizelor judiciare;
6. Metodicele de expertiză judiciară;
7. Teoria infrastructurii activității de expertiză judiciară etc.

În lucrarea de față, facem un efort de a aduna materialul factologic existent și, nu în ultimul rând, încercăm sistematizarea și completarea acestuia, în sensul elaborării noțiunilor generale aplicabile tuturor specialităților de expertiză judiciară, a metodelor de cunoaștere utilizate de experții judiciari, a cerințelor față de obiectele de examinat, sarcinilor, aspectelor de comunicare cu organele judiciare în procesul efectuării expertizei. Un accent aparte vom pune pe problemele ce țin de segmentul gnoseologic și psihologic în activitatea de expertiză judiciară, conturând cerințe față de personalitatea expertului judiciar etc.

Toate aceste aspecte vor fi studiate și analizate prin prisma legăturii cu procesul judiciar; vom încerca să găsim trăsăturile comune stipulate în diverse legislații, astfel încât, combinându-le cu cerințele științifice, să le conturăm în teze moderne, utile atât în plan teoretic, cât și practic. Cu titlu de contribuție, ne propunem să elaborăm conceptul de formare a expertului judiciar și algoritmele de acțiune atât pentru ordonatori, cât pentru experții judiciari, în aspect general, indiferent de specialitatea de expertiză judiciară, pentru a contura un concept specific de cunoștințe integrate.

Concluzii:

Astfel, în această parte a lucrării am reușit să identificăm o formulare nouă a termenului de expertiză judiciară și să deducem trăsăturile specifice acestei activități, având în vedere viteza cu care expertiza criminalistică pătrunde în toate sferile de activitate ale procesului judiciar și nu mai corespunde cerințelor înaintate:

1. Expertiza judiciară se prezintă ca un mijloc de probă prin care, în baza unei cercetări metodice, folosind procedee științifice, expertul aduce la cunoștința organului care l-a împuternicit **concluzii** motivate științific cu privire la faptele pentru a căror elucidare sunt **necesare** cunoștințe specializate (sau speciale). În legătură cu aceasta, cercetările **pe care le efectuează** expertul judiciar, precum și

raportarea rezultatelor (raportul de expertiză) sunt „ghidate” nu numai științific, dar și procesual.

2. Pentru prima dată, au fost elaborate și sistematizate trăsăturile specifice expertizei judiciare:

a. Cercetările se fac doar în cazul când în procesul judiciar apar probleme care nu pot fi soluționate altfel decât prin aplicarea cunoștințelor speciale (specializate), despre care organul judiciar emite act ordonator de dispunere a expertizei judiciare;

b. Cercetările sunt făcute numai asupra obiectelor aflate în legătură cu cauza investigată, indicate în actul ordonator;

c. Modul de acțiune și responsabilitățile expertului judiciar în procesul efectuării expertizei judiciare este reglementat atât procesual, cât și metodic;

d. Mersul examinărilor, rezultatele obținute și concluziile formulate în baza lor la întrebările expuse în actul ordonator sunt raportate ordonatorului (doar ordonatorului) printr-un act, structura și conținutul căruia se reglementează strict de către legea procesuală.

1.2. Diferența dintre expertizele judiciare și alte tipuri de expertize

Am ales să introducem aceste precizări privind deosebirile dintre expertiza judiciară și alte tipuri de expertize din acele considerente pe care le înregistrăm în practica uzuală a activității de expertiză judiciară, referitoare la confundarea expertizei judiciare cu multe îndeletniciri, precum și la consecințele negative care decurg din aceasta.

Este regretabil faptul că printre factorii de decizie din țara noastră (Republica Moldova) și chiar printre experții judiciari, sunt situații când se operează în mod neadecvat cu noțiunile de „expertiză judiciară”, „expert”, „expert judiciar”, „expertiză”, „cercetare” etc. De menționat că lucrurile date influențează negativ înțelegerea corectă a activităților respective și duc la confuzii legate de aprecierea statutului procesual al executorului acțiunii.

Pentru început trebuie să clarificăm noțiunile de „expertiză criminalistică” și „expertiză judiciară” cu care vom opera în continuare, acestea reieșind din complexitatea științifică a problemei și reflectarea practică. În lucrările sale științifice, Emilian Stancu menționează faptul că „expertiza criminalistică face parte din categoria mai largă a expertizelor judiciare ce constituie un mijloc de probă (...)”²⁶. Noțiunea de „expertiză criminalistică” este strâns legată de știința-mamă,

---

²⁶ E. Stancu, *op. cit.*, 2015, p. 387.

criminalistica. În susținerea celor expuse de profesorul Sorin Alămoreanu în mai multe lucrări științifice și note de curs ale domniei sale, dedicate studiului despre expertiza criminalistică - „Complexitatea crescândă a înfăptuirii actului de justiție determină tot mai frecvent concursul unor specialiști, chiar și atunci când organul judiciar are unele cunoștințe din domeniul respectiv, fiind însă necesară o părere fundamentată pe temeinice constatări cu caracter științific”²⁷ - constatăm că științele utilizate în procesul judiciar, în sensul expus, au depășit criminalistica și medicina legală, primar utilizate pentru descoperirea crimelor. În același timp, observăm o extindere a zonei de aplicare a cunoștințelor specializate, mult mai largă decât aria infracțională. Reputatul profesor Emilian Stancu menționează: „Numărul specialiștilor la care se apelează pentru lămurirea unor probleme cu semnificație juridică într-o cauză este foarte larg, practic neexistând domeniu al cunoștințelor umane care să nu fie implicat mai mult sau mai puțin în această activitate”²⁸. Același lucru a fost menționat de reprezentantul Institutului de Criminalistică al Jandarmeriei franceze la Conferința practicienilor și experților europeni cu tema „Proba științifică în materie penală”, organizată de Ministerul de Justiție al Franței la Lyon, în perioada 15-16 octombrie 2008, care a atras atenția asupra complexității infracțiunilor înregistrate în ultima vreme și care „implică adesea utilizarea unor servicii de expertiză din cele mai variate domenii. Astfel, magistrații trebuie să aibă posibilitatea de a accede la toată gama de experți”²⁹.

Observăm că uneori cunoștințele unui specialist sunt utilizate inclusiv în materie civilă și pentru alte clarificări ale situațiilor extrajudiciare. Prin urmare, actorii implicați în procesele descrise utilizează termenul de expertiză ori cercetare de specialitate foarte frecvent. Este adevărat că foarte rar se intră în esența acestei expertize ori examinări de specialitate. Ar fi logic ca expertizele/examinările de specialitate să fie grupate în funcție de anumite criterii. Spre exemplu, în legislația Republicii Moldova găsim o diferențiere a expertizei judiciare de cea extrajudiciară în raport cu tipul procesului în care este utilizată, judiciar ori în afara acestuia: „Expertiza extrajudiciară se realizează în afara unui proces judiciar și presupune efectuarea unor cercetări metodice, cu aplicarea de cunoștințe speciale și procedee tehnico-științifice, pentru formularea unor concluzii argumentate cu privire la anumite fapte, circumstanțe, obiecte materiale, fenomene și procese, corpul și

²⁷ S. Alămoreanu, *op. cit.* 2017, p. 29.

²⁸ E. Stancu, *Tratat de criminalistică*, Universitatea din București, 1981, pp. 43-45 și Ciobanu P., Stancu E. *Criminalistică. Tehnica criminalistică*, Editura Universul Juridic, București, 2017, p. 18.

²⁹ A. Lazăr ș.a., *O privire în viitor: tendințele investigației criminalistice*, pe <http://old.mpublic.ro/jurisprudenta/publicatii/tendinte.pdf>, 2008 (accesat la 03 martie 2021 și ulterior).

psihicul uman”³⁰. Pentru **comparație**, prezentăm prevederile referitoare la expertiza judiciară din același act normativ: „Expertiză judiciară - activitate de cercetare științifico-practică efectuată în cadrul procesului civil, penal sau contravențional (denumit în continuare proces judiciar) în scopul identificării adevărului, prin efectuarea unor cercetări metodice, cu aplicarea de cunoștințe speciale și procedee tehnico-științifice pentru formularea unor concluzii argumentate cu privire la anumite fapte, circumstanțe, obiecte materiale, fenomene și procese, corpul și psihicul uman ce pot servi drept probe într-un proces judiciar”³¹.

Astfel, după cum vedem, singura deosebire dintre aceste două definiții ale activităților de expertiză judiciară și extrajudiciară este procesul în care se utilizează. Considerăm că, în sensul înțelegerii noțiunilor discutate, această clasificare este una destul de reușită, fiind bazată pe deosebirea esențială dintre expertiza judiciară și cea extrajudiciară. În legislația română găsim ceva similar: „Expertiza tehnică efectuată din dispoziția organelor de urmărire penală, a instanțelor judecătorești sau a altor organe cu atribuții jurisdicționale, de către expertul sau specialistul numit de acestea, în vederea lămuririi unor fapte sau împrejurări ale cauzei, constituie expertiză tehnică judiciară” și respectiv: „Expertiza tehnică efectuată la cererea persoanelor fizice sau juridice constituie expertiză tehnică extrajudiciară.”³²

De menționat că, în legislația română, expertiza criminalistică este reglementată separat de expertiza tehnică judiciară și extrajudiciară, iar o explicație a acestei activități în lege lipsește. Ea poate fi dedusă din prevederile art. 1 și 2 ale Ordonanței nr. 75 din 24 august 2000³³. În același timp, expertiza criminalistică este foarte clar definită ca o „activitate de cercetare științifică a urmelor și altor mijloace materiale de probă în scopul identificării persoanelor, animalelor, plantelor, obiectelor, substanțelor sau fenomenelor, al determinării anumitor însușiri ori schimbări intervenite în conținutul, structura, forma ori aspectul lor”³⁴.

În sens științific, găsim opinii diferite referitoare la expertiza criminalistică, unele contestând autonomia acesteia în calitate de mijloc de probă, pe motive de utilizare a diverselor cunoștințe, de multe ori depărtate de criminalistică, pentru soluționarea obiectivelor înaintate.

---

³⁰ *Legea R. Moldova nr. 68 din 2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar*, art. 19, alin. (3).

³¹ *Ibidem*, art. 2.

³² *Ordonanța Guvernului României nr. 2* din 21 ianuarie 2000 cit., art. 2 și 3.

³³ *Ordonanța Guvernului României nr. 75* din 24 august 2000 cit.

³⁴ S. Alămoceanu, *op. cit.*, 2017, p. 33.

Din punctul acesta de vedere, ne raliem părerii despre expertiza criminalistică drept cea care s-a consolidat mai mult din considerente tradiționale, fiind utilizată în scopul descoperirii crimelor. În practică, întâlnim situații când expertiza criminalistică, în sensul tradițional, se utilizează pe larg la clarificarea problemelor de natură științifică în procesele civile (ex. expertiza grafică, expertiza tehnică a documentelor).

Dacă analizăm lucrări ale cercetătorilor dreptului civil, observăm că cercetătorii recunosc rolul pe care îl ocupă expertizele criminalistice în soluționarea unor situații de fapt tipice procesului civil, în care „metodele criminalistice sunt tot atât de utile ca și în procesul penal”³⁵.

Astfel, concludem că noțiunea de „expertiză judiciară” cuprinde un aspect foarte larg de activități de expertiză la care se apelează în procesul judiciar pentru a obține o opinie științifică cu referire la soluționarea problemelor care necesită cunoștințe de specialitate: 1. Expertiza criminalistică; 2. Expertiza tehnică judiciară; 3. Expertiza medico-legală³⁶.

Dacă analizăm legislațiile de procedură din alte state (ex. Republica Moldova), termenul „expertiză criminalistică” nu este utilizat, în actele date operându-se cu cel de expertiză judiciară³⁷, deși față de expert sintagma de „judiciar” nu se utilizează întotdeauna. Considerăm că expansiunea expertizei criminalistice, în sensul utilizării științelor naturale cu caracter fizico-chimic, economic, ingineresc etc., în scopuri de diagnosticare, identificare, soluționare a sarcinilor situaționale etc. a generat o astfel de abordare.

Fără a intra în detalii, putem considera că toate expertizele efectuate într-un proces judiciar sunt expertize judiciare; în funcție de domeniul de cunoștințe solicitat pentru soluționarea obiectivelor, acestea capătă denumirea respectivă: criminalistică, medico-legală etc.

Problema clasificării expertizelor judiciare va fi expusă în continuare, acum facem doar precizările de rigoare pentru facilitarea expunerii ulterioare.

Având în vedere cele expuse, în planul teoretic al expertizei judiciare și de operare în practică, se impune să le înțelegem și să le utilizăm după sensul pe care îl poartă în sine aceste noțiuni. În caz contrar, riscăm să creăm confuzii în

³⁵ I. Stoenescu, S. Zilberstein, *Drept procesual civil - Teoria generală*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1977, p. 400; V. M. Ciobanu, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*, vol. II, Ed. Național, București, 1997, pp. 206-207.

³⁶ *Ordonanța Guvernului României nr. 1* din 20 ianuarie 2000, cit. art.7, 9; *Norme procedurale* din 25 mai 2000, art.1.

³⁷ *Cod procedură penală Republica Moldova*, art. 88, 142.

acceptiunea lor științifică și chiar procesual penală. Pentru organul judiciar este dificil să se orienteze în toate aspectele specifice pentru fiecare noțiune de expertiză - judiciară, criminalistică, tehnică judiciară, medico-legală etc. - atât în plan științific, cât și în plan procesual. Care ar fi problema diferențierii în atâtea feluri a activităților de cercetare științifică destinată necesităților procesului judiciar, încât să existe diferite norme, proceduri, abordări de aplicare?

Am considerat necesar să includem expertiza extrajudiciară în aceeași clasă cu expertiza tehnică judiciară pentru a nu o lăsa în afara construcției propuse, luând în calcul comunitatea acestor specialități de expertiză, având diferențe doar în sens procesual. O atare lămurire se impune, având în vedere activitatea de cercetare desfășurată în continuare, pentru a face echivalarea noțiunilor utilizate în legislațiile diferitelor state, cât și din punct de vedere al completării științei expertologice la acest compartiment.

Așadar, legătura între noțiunile discutate poate fi prezentată în modul următor:

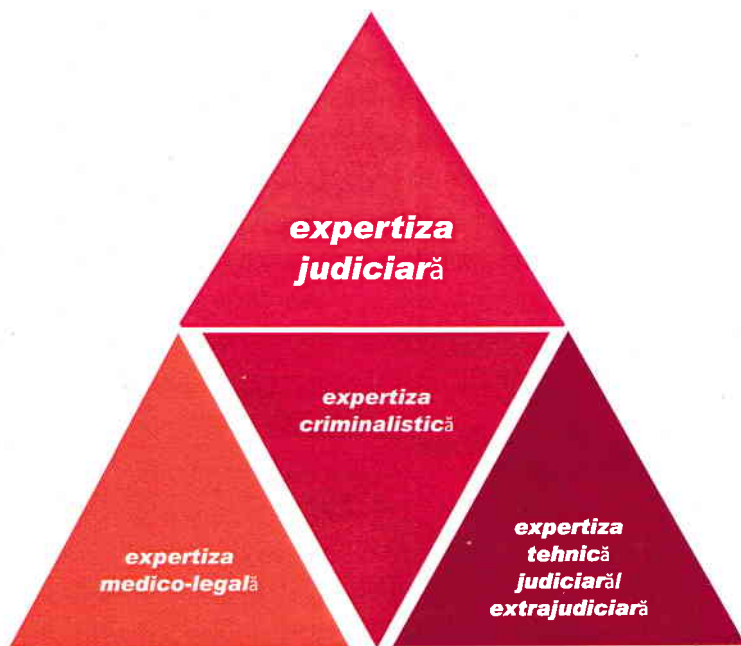

Figura nr. 2. Prezentarea grafică a legăturii expertizei judiciare cu expertiza criminalistică, expertiza medico-legală, expertiza tehnică judiciară și expertiza extrajudiciară

Un astfel de concept al structurării componentelor expertizei judiciare explică exact și logic poziția expertizei judiciare ca noțiune generată din știința criminalisticii care întrunește în sine expertizele clasice - medico-legală și criminalistică - investite istoric cu funcții de aflare a adevărului științific, menite să ofere